

เพศสัมพันธ์องพืช

หากเราไม่คิดถึงกรณีข่มขืน ก่อนที่มนุษย์จะมีเพศสัมพันธ์กัน ชายและหญิงต้องใช้กุศโลบายหลายขั้นตอน เช่น นัดหมาย พบปะกัน พวกเขาไปรับประทานอาหารมื้อหรู ได้แสงเทียนที่ริบหรี่ ให้ออกไม้และรอยยิ้ม แลกเปลี่ยนทัศนคติและความคิดเห็นจนทั้งสองฝ่ายหักห้ามและยับยั้งใจยั้งใจๆ ก็ไม่ไหวแล้ว ทุกอย่างก็สุขสมภิรมย์หมาย

แต่หากคุณเป็นพืชที่เคลื่อนย้ายต้นไปไหนมาไหนไม่ได้เลย การจะมีสัมพันธ์สวาทกับพืชต่างต้นที่อยู่ห่างไกลกันเป็นเรื่องที่ยากและลำบากสุดๆ ดังนั้นพืชจึงต้องอาศัยผีเสื้อหรือแมลงเป็นสื่อสวาท

เพราะเวลาแมลงบินมาโฉบแล้วละอองเกสรในดอก ละอองเกสรจะติดขาติดปีกแมลงไป เมื่อแมลงตัวที่ว่อนบินไปคลุกเคล้าดอกไม้ดอกอื่น ละอองเกสรจากดอกหนึ่งจึงจะมีโอกาสไปผสมพันธุ์กับละอองเกสรเพศตรงกันข้ามในดอกไม้ดอกหนึ่งได้

ดังนั้น หากแมลงหรือผีเสื้อไม่ได้บินมาหาดอกไม้ เพราะดอกไม้ไม่น่าสนใจ หรือมีกลิ่นเหม็น ดอกไม้นั้นก็จะค้าง "คาน" ไปจนตาย

ขณะนี้นักชีววิทยาได้พบหลักฐานหลายประการที่สื่อแสดงให้เห็นว่า พืชประเภทกล้วยไม้มีความสามารถและรสนิยมสูงในการเลือกคู่ คือมันนิยมผสมคู่เฉพาะกับกล้วยไม้ที่มีลักษณะเหมือนมันมากที่สุด โดยใช้แมลงเป็นทูตพิศवास

L.A. Nilsson แห่งภาควิชา Systematic Botany ที่เมือง Uppsala ในประเทศสวีเดน ได้ตีพิมพ์ผลงานวิจัยของเขาในวารสาร Nature ประจำเดือนธันวาคม 2534 รายงานธรรมชาติของเพศสัมพันธ์ในกล้วยไม้พันธุ์ *Aerangis ellisii* ที่ขึ้นบนเกาะ Madagascar ว่า

ต้นกล้วยไม้ชนิดนี้ออกดอกสีขาว ต้นต้นหนึ่งจะมีดอกประมาณ 8-12 ดอก ดอกเหล่านี้เป็นดอกกะเทย คือมีทั้งละอองเกสรตัวผู้และตัวเมียในดอกเดียวกัน ฉะนั้นดอกๆ หนึ่ง จึงมีความสามารถที่จะให้กำเนิดเมล็ดได้เอง

Nilsson พบว่าอุบัติเหตุการเกิดเมล็ดในกล้วยไม้ชนิดนี้มักไม่ได้มาจากการผสมละอองเกสรในดอกเดียวกัน หรือจากต่างดอกในต้นเดียวกัน แต่จะมาจากดอกต่างต้น โดยอาศัยแมลงเป็นสื่อ และการผสมพันธุ์นี้จะเกิดขึ้นบ่อยที่สุดระหว่างดอกที่สวยที่สุดและสมบูรณ์ที่สุดของต้นเท่านั้น

ในการวิจัยนี้เขาได้ใช้ฉลากขนาดจิ๋วติดไว้ที่ละอองเกสรของกล้วยไม้ จากนั้นเขาจะติดตามดูว่าฉลากนี้ได้เคลื่อนย้ายจากดอกไม้ดอกหนึ่งไปสู่ดอกไม้ดอกใดของต้นใด

Nilsson สรุปว่า ในความพยายามที่จะสืบสกุลรุ่นชาติของกล้วยไม้ กล้วยไม้ได้พัฒนาดอกของมันให้สวย มีกลิ่นหอม มีขนาดใหญ่ และบานนาน ถึงแม้มันไม่มีประสาทตาและหัวใจที่รู้สึกปฏิพัทธ์ดอกกล้วยไม้ของต้นอื่นที่อยู่ห่างไกลออกไป มันก็ใช้แมลงเป็นสื่อ บอกลักษณะของเนื้อคู่ที่มันประสงค์ ซึ่งเจ้าตัวแมลงน้อยๆ ด้อยปัญญา มันไม่เคยรู้ตัวเลยว่าตัวของมันเองมีอิทธิพลต่อวิวัฒนาการของกล้วยไม้เพียงใด มันรู้ก็เพียงว่า มันต้องการน้ำหวานจากดอกไม้เท่านั้นเอง

การทดลองของ Nilsson จึงแสดงให้เห็นบทบาทของสัตว์ในการมีเพศสัมพันธ์ของพืชว่ากระบวนการเช่นนี้ช่วยให้กล้วยไม้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และยังแสดงให้เห็นอีกว่า เพศสัมพันธ์ในพืชนั้น "ไม่ใช่ใครก็ได้" พืชบางต้นก็พิเศษกว่าต้นอื่นๆ

ผมว่าพืชก็เหมือนกับคนเราครับ สาวสวย และรวยชอบแต่งงานกับหนุ่มหล่อและรวยฉันทัด ดอกไม้ที่สวยและหอมก็นิยมผสมพันธุ์กับดอกไม้ที่สง่า และสมบูรณ์ฉันทันนั้น